

Załącznik do Uchwały Nr IX/60/15

Rady Miejskiej w Słupsku

z dnia 25 marca 2015 r.

Słupski Program Wspierania Rodziny i Rozwoju Pieczy Zastępczej

2015-2017

Spis treści

WPROWADZENIE.....	3
Charakterystyka rodzin otrzymujących wsparcie w Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie w Słupsku6	
ZASOBY WSPIERAJĄCE RODZINĘ NATURALNĄ.....	8
Placówki Wsparcia Dziennego.....	9
Asysta rodzinna.....	9
Instytucjonalna piecza zastępcza.....	11
Rodzinna piecza zastępcza.....	13
Formy rodzinnej pieczy zastępczej.....	14
Koordinatorzy rodzinnej pieczy zastępczej.....	16
Usamodzielnianie wychowanków.....	17
Dział Pomocy Środowiskowej.....	18
Pozostałe zasoby.....	19
CELE ORAZ OCZEKIWANE REZULTATY.....	25
PLANOWANE ZWIĘKSZENIE ZASOBÓW.....	27
SPOSÓB KONTROLI I REALIZACJI PROGRAMU.....	30
ADRESACI PROGRAMU.....	30
TERMIN REALIZACJI PROGRAMU.....	30
REALIZATORZY PROGRAMU.....	30
PODSUMOWANIE.....	30

WPROWADZENIE

Niniejszy Program Wspierania Rodziny i Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2015-2017 stanowi realizację dyspozycji ustawowej oraz jest spójny ze Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Słupska na lata 2010-2018 oraz z Wojewódzkim Programem Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na lata 2014 – 2020. Zadania przyjęte do realizacji w ramach Programu są spójne z kierunkami działań przyjętymi w następujących aktach prawnych:

- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks Rodzinny i Opiekuńczy,
- Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie
- Kodeks postępowania cywilnego
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Mieście Słupsku na lata 2010-2018,
- Miejski Program Przeciwdziałaniu Przemocy w Rodzinie na lata 2011-2018,

Rodzina i jej funkcjonowanie jest istotnym środowiskiem, które może optymalizować rozwój sfer emocjonalnych, intelektualnych i społecznych dziecka, ale może także zaburzać lub hamować biologiczne uwarunkowania jego różnych sfer rozwojowych. Każda rodzina tworzy swój własny, niepowtarzalny system opiekuńczo-wychowawczy i socjalizacyjny. Oparty jest on na pewnej hierarchii wartości, przyjętych norm społecznych i etycznych, przejawiających się w postawach rodzicielskich, więziach uczuciowych i relacjach społeczno-emocjonalnych między rodzicami i dziećmi.¹

Pojęcie rodziny dysfunkcyjnej w sposób prosty, ale niezwykle precyzyjny określa S. Kawula (2006). Charakteryzuje ją jako tę grupę członków, która nie potrafią dostatecznie dobrze wypełniać swoich funkcji rodzicielskich, a więc taką, która nie potrafi sprostać swoim obowiązkom i zadaniom względem swoich dzieci i innych członków rodziny oraz pomyślnie rozwiązywać swoich procesów i sytuacji kryzysowych². Problemy w takich rodzinach mają najczęściej charakter wielopokoleniowego procesu tworząc przez to błędne koło, które trudno rodzinie przerwać wyłącznie własnymi siłami.

¹ Pedagogika Rodziny Nr 1(1) 2011 s. 5

² Pedagogika Rodziny Nr 1(2) 2011 s. 8

Głównymi problemami występującymi w rodzinach dysfunkcyjnych, upośledzających ich prawidłowe funkcjonowanie są: alkoholizm, narkomania, przemoc, niewydolność opiekuńczo – wychowawcza. Towarzyszy im często bezrobocie i wynikające z niego ubóstwo.

W rodzinach tych wymagane jest stałe wsparcie i monitorowanie przez przedstawicieli wielu grup zawodowych, tj.: pracowników socjalnych, asystentów rodziny, pedagogów szkolnych, kuratorów sądowych, policji, wychowawców placówek wsparcia dziennego, itp.

Zadaniem ww. przedstawicieli instytucji pomocowych jest organizowanie różnorodnych form pomocy na rzecz rodziny przeżywającej trudności. Podstawą tej pomocy musi być odbudowanie zdolności do pełnienia funkcji opiekuńczo – wychowawczej rodziny.

Ostateczne rozwiązanie czyli umieszczenie dziecka w systemie pieczy zastępczej nie oznacza rozwiązania problemu rodziny.

Biorąc pod uwagę więzi emocjonalne dziecka z rodziną i środowiskiem niezbędne jest motywowanie rodziców do zmiany oraz praca prowadząca do stworzenia prawidłowych warunków rozwoju dziecka w rodzinie naturalnej i jego powrót do domu.

Działania władz samorządowych w takich sytuacjach określa ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, która nakłada na gminy obowiązek opracowania i realizacji 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny. Realizowane w ramach programu zadania koncentrować się zatem będą nie tylko na dziecku, ale na całej rodzinie nie tylko w sytuacjach, gdy dziecko zostanie umieszczone poza rodziną biologiczną. Mają one na celu pomoc w odzyskaniu przez rodziców zdolności do pełnienia funkcji opiekuńczo – wychowawczej i umożliwienie dziecku powrotu do środowiska rodzinnego.

Wsparcie rodziny ma również charakter profilaktyczny i przyjmuje zasadę wczesnej interwencji. Priorytetem wspierania rodziny jest zapewnienie odpowiednich warunków rozwoju dzieci, młodzieży oraz kształtowanie wartości i norm związanych z ich wychowaniem. System wsparcia dzieci i rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej ma na celu przywrócenie im zdolności do wypełniania tej roli, poprzez pracę z rodziną oraz zapewnienie pomocy w opiece i wychowaniu dzieci. Natomiast praca z rodziną biologiczną w przypadku, gdy zaistniała konieczność umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej, ma na celu jak najszybszy powrót dziecka do rodziny.

Pomoc społeczna jako instytucja polityki społecznej państwa ma na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia.

W przepisach dotyczących wspierania rodziny zawarta jest zasada pomocniczości, która kładzie nacisk na wspieranie, a nie na bezpośrednie zaspokajanie potrzeb.

Podstawą do określenia zadań Miejskiego Programu Wspierania Rodziny i Rozwoju Pieczy Zastępczej jest analiza danych o osobach i rodzinach objętych wsparciem Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Słupsku oraz diagnoza sytuacji społecznej Miasta Słupska, a także wizja i misja oraz cele rozwoju zawarte w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Słupska na lata 2010 – 2018.

Wizja sprawnie i skutecznie funkcjonującego systemu pomocy społecznej w Mieście Słupsku opartego na rozwiniętej infrastrukturze społecznej oraz sieci ponadsektorowej i partnerskiej współpracy wszystkich podmiotów zaangażowanych w problematykę społeczną stanowi podstawę do realizowania misji polegającej na łagodzeniu problemów społecznych przez zintegrowane i wielopłaszczyznowe działanie instytucji funkcjonujących w strukturach społecznych³.

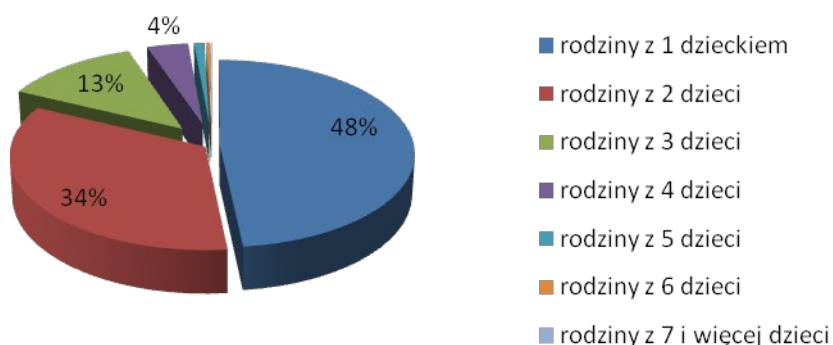
³ Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Mieście Słupsku na lata 2010-2018

Charakterystyka rodzin otrzymujących wsparcie w Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie w Słupsku

Tabela 1. Rodziny otrzymujące wsparcie w Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie na podstawie ustawy o pomocy społecznej

rok	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin z dziećmi		Liczba niepełnych rodzin z dziećmi	
			o liczbie dzieci:		o liczbie dzieci:	
2013	4.246	8.041	1	644	1	413
			2	451	2	242
			3	168	3	79
			4 i więcej	70	4 i więcej	27
			razem	1.333	Razem	761
			2014			o liczbie dzieci:
			1	522	1	337
			2	397	2	225
			3	145	3	72
			4 i więcej	64	4 i więcej	30
			razem	1.128	Razem	664

Wykres 1. Struktura rodzin otrzymujących wsparcie w Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie na podstawie ustawy o pomocy społecznej

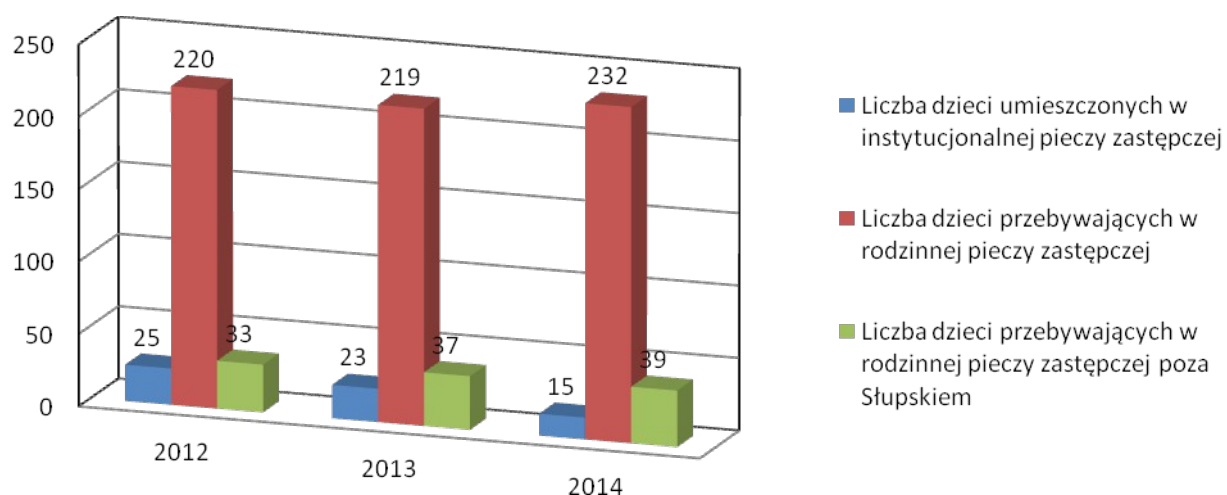

**SŁUPSKI PROGRAM WSPIERANIA RODZINY I ROZWOJU
PIECZY ZASTĘPCZEJ NA LATA 2015-2017**

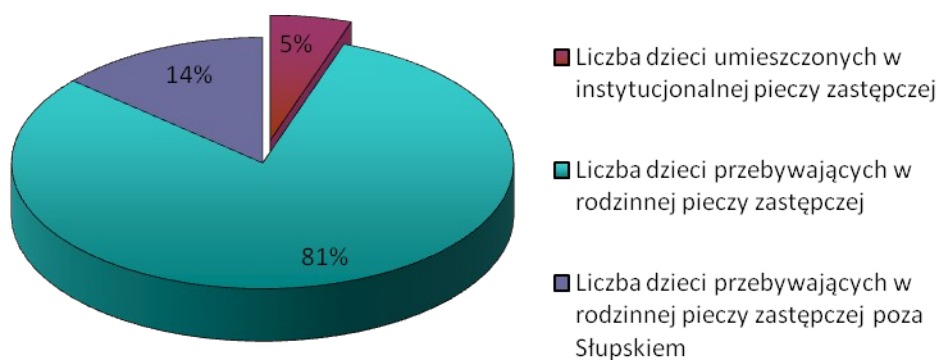
Tabela 2. Liczba słupskich dzieci przebywających w pieczy zastępczej

Rok		2012	2013	2014
Liczba dzieci przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej	„Mój Dom – Moja Przyszłość” w Słupsku	26	46	50
	placówki poza Słupskiem	13	4	5
Liczba dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej	zastępcze rodziny spokrewnione	147	142	145
	zastępcze rodziny niezawodowe	35	38	38
	zawodowe rodziny zastępcze pełniące funkcję pogotowia rodzinnego	38	39	46
	zawodowe rodziny zastępcze	0	0	3
Liczba dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej poza Słupskiem		33	37	39
Razem		292	306	326

Wykres 2. Liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej w latach 2012-2014

Wykres 3. Liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej w 2014 r.

Wykres 4. Liczba dzieci przebywających w poszczególnych typach rodzin zastępczych

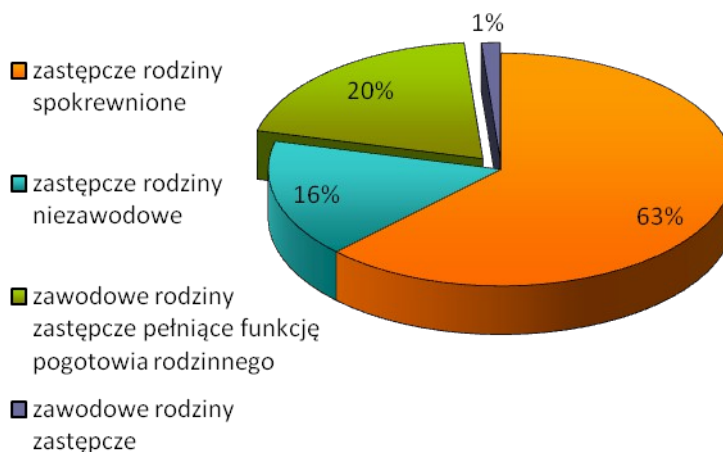

Tabela 2. Liczba słupskich dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej

Rok		2012	2013	2014
Liczba dzieci umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej	„Mój Dom – Moja Przyszłość” w Słupsku	12	19	10
	placówki poza Słupskiem	13	4	5
Liczba dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej	zastępcze rodziny spokrewnione	8	9	15
	zastępcze rodziny niezawodowe	6	2	3
	zawodowe rodziny zastępcze pełniące funkcję pogotowia rodzinnego	23	19	26
	zawodowe rodziny zastępcze	0	0	3
Razem		62	53	62

ZASOBY WSPIERAJĄCE RODZINĘ NATURALNĄ

Słupsk jako miasto na prawach powiatu jest lokalnym centrum edukacji, kultury i sportu. Tutaj zlokalizowane jest szkolnictwo wyższe, średnie, funkcjonuje rozbudowana sieć gimnazjów, szkół podstawowych i przedszkoli, zarówno o charakterze publicznym, jak też niepublicznym.

Dobrze wyposażona baza sportowa oraz prężnie działające ośrodki kultury tworzą możliwości samorealizacji, rozwoju zainteresowań oraz udziału w różnorodnych imprezach kulturalnych i sportowych.

Miasto posiada również rozbudowany i dobrze działający system pomocy społecznej, w tym instytucje, placówki i programy działające na rzecz osób bezrobotnych, starszych, niepełnosprawnych, bezdomnych, rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, czy też osób wykluczonych bądź zagrożonych marginalizacją społeczną.

W Słupsku funkcjonują też placówki wsparcia dziennego będące w strukturach Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie. Placówki te nie tylko organizują dzieciom czas wolny i pomoc w nauce, ale również współpracują z rodzicami dziecka oraz placówkami oświatowymi.

Placówki Wsparcia Dziennego

Przy MOPR funkcjonują 4 placówki wsparcia dziennego (przy ulicach: Zygmunta Augusta, Raszyńskiej, Grottgera, Sienkiewicza) oraz 2 świetlice środowiskowe funkcjonujące dwa razy w tygodniu dzięki dofinansowaniu z Komisji Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych - „Schron” przy ulicy Andersa oraz „Dżungla” przy ulicy Przemysłowej. Placówki te w ciągu roku spełniają funkcje wychowywania pozaszkolnego, zajmują się organizacją czasu wolnego od nauki. Podopieczni to głównie dzieci pochodzące z rodzin ubogich, wielodzietnych, dysfunkcyjnych, objętych pomocą MOPR. O zakwalifikowaniu dziecka do świetlicy decyduje wywiad środowiskowy i karta zgłoszeniowa, którą wypełniają rodzice. W ramach opracowanego programu w placówkach będą odbywały się zajęcia dobrane według upodobań i zainteresowań dzieci, a związane z wypoczynkiem, rozrywką i zaspakajaniem własnych potrzeb i możliwości. W rozmaitych formach prowadzone są zajęcia plastyczne, techniczne, sportowe, turystyczne, muzyczne, taneczne i koła recytatorskie. Dzieci w ciągu dnia oprócz zabawy i kólek zainteresowań korzystają z pomocy wychowawców przy odrabianiu prac domowych. Dla słabszych uczniów prowadzone są koła dokształcające. Systematycznie prowadzone są pogadanki tematyczne dotyczące właściwego zachowania, wzajemnych relacji międzyludzkich a także tolerancji i umiejętności życia w grupie.

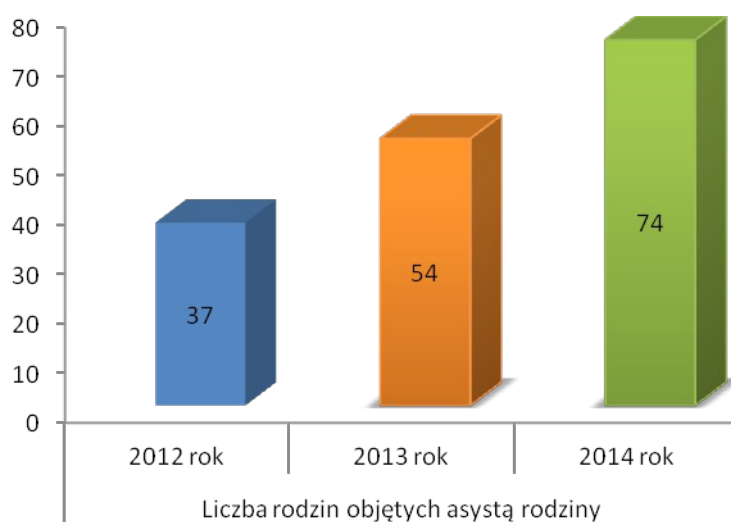
Asysta rodzinna

Rodziny naturalne, które czasowo pozbawione zostały władzy rodzicielskiej, objęte są wsparciem asystenta rodziny w celu przywrócenie im prawa do opieki nad dziećmi. Adresatami powyższych działań są także rodziny i osoby niezaradne życiowo, nie mogące poradzić sobie z problemem bezrobocia i dotknięte dysfunkcjami społecznymi, żyjące w ubóstwie z przyczyn zależnych od nich. Prowadzona praca socjalna przynosi oczekiwane efekty w pobudzaniu aktywności rodzin i ich usamodzielnianiu.

W Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie aktualnie jest zatrudnionych 6 asystentów rodziny. Praca asystenta z rodzinami wymagającymi wsparcia odbywa się w miejscu ich zamieszkania lub miejscu wskazanym przez rodziny zgodnie z planem pomocy rodzinie opracowywanym z członkami rodzin przy konsultacji z pracownikiem socjalnym. Spotkania asystentów z rodzinami

odbywają się średnio dwa, trzy razy w tygodniu w zależności od indywidualnych potrzeb członków rodzin. Asystenci prowadzą pracę z rodziną poprzez różnorodne formy edukacji, konsultacje, mediacje, porady i wsparcie przy organizacji życia codziennego, kierowanie do specjalistów (psycholog, prawnik), diagnozowanie i monitorowanie, wsparcie psychiczno-emocjonalne oraz koordynowanie działań skierowanych na rodzinę. Rodziny mają możliwość korzystania z pomocy w poszukiwaniu pracy zawodowej, podnoszeniu kwalifikacji zawodowych. Asystenci rodziny współpracują z kuratorami sądów rodzinnych, placówkami oświatowymi, służby zdrowia, poradniami, pracownikami socjalnymi. Praca asystentów ma na celu motywowanie i aktywizowanie oraz wzmocnienie i usamodzielnienie rodzin.

Wykres 5. Łączna liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny w poszczególnych latach od wejścia w życie tej formy pomocy.

Tendencja wzrostowa daje podstawy do wskazywania pomocy asystenta jako skutecznego rozwiązania, z którego chętnie korzystają pracownicy socjalni oraz sądy. Konieczne będzie również zwiększenie zatrudnienia w tym zakresie.

Koszty wynagrodzeń koordynatorów w roku 2013 wyniosły łącznie 179.285,96 zł (dofinansowanie z Resortowego Programu Rządowego – 86.412 zł) a w 2014 roku 201.725,28 zł (dofinansowanie z Resortowego Programu Rządowego – 108.157 zł). Koszt miesięczny jednego asystenta w 2014 roku wyniósł 3435 zł brutto.

Instytucjonalna piecza zastępcza

Umieszczenie dziecka w instytucjonalnej pieczy zastępczej następuje na podstawie postanowienia sądu. Kurator sądu rejonowego składa wnioski dotyczące sytuacji dziecka w rodzinie, z kolei sąd decyduje o treści postanowienia. Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie wykonuje postanowienia sądu.

W przypadku interwencyjnego odebrania dziecka z rodziny na podstawie art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005 tj. w sytuacji bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą, pracownik socjalny w czasie wykonywania swoich obowiązków służbowych ma prawo odebrać dziecko z rodziny, decyzję podejmując wspólnie z funkcjonariuszem Policji, a także lekarzem, pielęgniarką lub ratownikiem medycznym, po czym umieścić je u innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej lub w pieczy zastępczej - rodzinnej bądź instytucjonalnej. W/w pracownik socjalny niezwłocznie, nie później jednak niż w ciągu 24 godzin powiadamia sąd opiekuńczy o podjętych czynnościach, po czym nie później niż w ciągu 24 godzin sąd wydaje orzeczenie o umieszczeniu dziecka w pieczy zastępczej bądź o jego powrocie do rodziny (art. 579² k.p.c.).

W przypadku interwencyjnego odebrania dziecka z rodziny przez policję bądź kuratora sądowego w dni wolne od pracy bądź po godzinach pracy MOPR, celem zabezpieczenia dziecka osoby te zawiadamiają pracownika MOPR odpowiedzialnego za koordynowanie działań interwencyjnych w obszarze pieczy zastępczej.

Pracownik Ośrodka zajmujący się umieszczaniem dzieci w placówkach opiekuńczo - wychowawczych ma za zadanie:

- ustalanie wolnych miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych,
- kompletowanie następujących dokumentów dzieci, w stosunku do których sąd wydał postanowienie o umieszczeniu w placówce opiekuńczo - wychowawczej, tj.:
 - odpis aktu urodzenia, a w przypadku sierot lub półsierot również odpis aktu zgonu zmarłego rodzica;
 - dostępna dokumentacja o stanie zdrowia dziecka;
 - dokumenty szkolne, w szczególności świadectwo szkolne, karty szczepień, opinie z poradni psychologiczno - pedagogicznej, arkusz ocen;

- kwestionariusz aktualnego rodzinnego wywiadu środowiskowego wraz ze szczegółowym opisem sytuacji dziecka oraz dokumentację dotychczasowych działań podjętych wobec dziecka i rodziny;
- potwierdzenie zameldowania na pobyt stały wraz z numerem PESEL,
- utrzymywanie stałego kontaktu z pracownikami socjalnymi i kuratorami sądowymi,
- wydawanie skierowań do placówek opiekuńczo-wychowawczych,
- uczestniczenie w odebraniu dziecka ze środowiska rodzinnego celem umieszczenia w placówce opiekuńczo-wychowawczej,
- organizowanie przewozu dziecka do placówki opiekuńczo-wychowawczej,
- utrzymywanie stałego kontaktu z placówkami, w których przebywają dzieci z naszego miasta przez czas trwania postępowania,
- uczestniczenie w posiedzeniach zespołów do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka,
- wystawienie decyzji o odpłatności rodziców biologicznych za pobyt dziecka umieszczonego w placówce opiekuńczo- wychowawczej.

W przypadku braku wolnych miejsc w placówce na terenie miasta Słupska, poszukiwane są te znajdujące się najbliżej miejsca zamieszkania dziecka. Takie rozwiązanie umożliwia utrzymywanie kontaktów rodziców z dzieckiem, oraz prowadzenie pracy socjalnej mającej na celu powrót dziecka do domu rodzinnego.

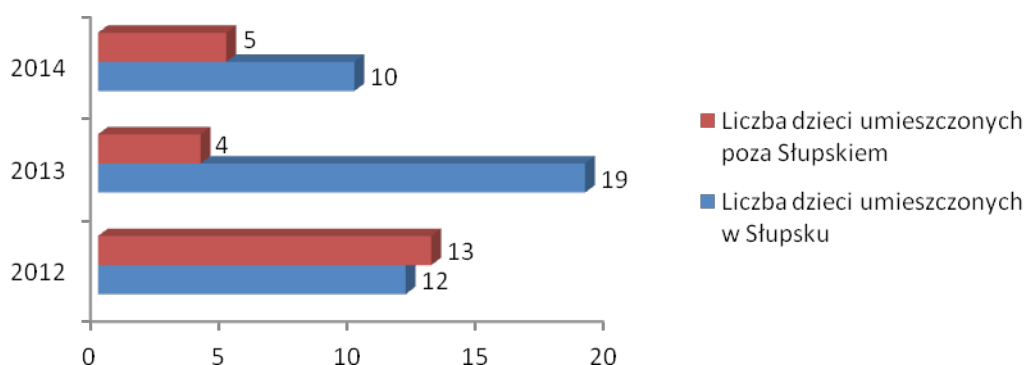
W dalszej kolejności podejmowane są następujące działania w celu ustalenia odpłatności za pobyt dziecka w placówce opiekuńczo- wychowawczej:

- ustalanie miejsca zamieszkania rodziców,
- sporządzanie zawiadomień o wszczęciu postępowania,
- przygotowanie dokumentacji celem wydania odpowiednich decyzji administracyjnych,
- wydawanie decyzji administracyjnych dotyczących ponoszenia odpłatności przez rodziców za pobyt dziecka w placówce opiekuńczo – wychowawczej i ich aktualizacja,
- wydawanie decyzji administracyjnej dotyczących odstępowania od ustalania odpłatności od rodziców za pobyt dziecka w placówce opiekuńczo – wychowawczej i ich aktualizacja.

Tabela 3. Liczba słupskich dzieci umieszczanych w placówkach w latach 2012-2014

ROK	2012	2013	2014
Liczba dzieci umieszczonych w Słupsku w Centrum Administracyjnym Placówek Socjalizacyjnych „Mój Dom – Moja Przyszłość”	12	19	10
Liczba dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych poza Słupskiem	13	4	5

Wykres 6. Liczba słupskich dzieci umieszczanych w placówkach w latach 2012-2014

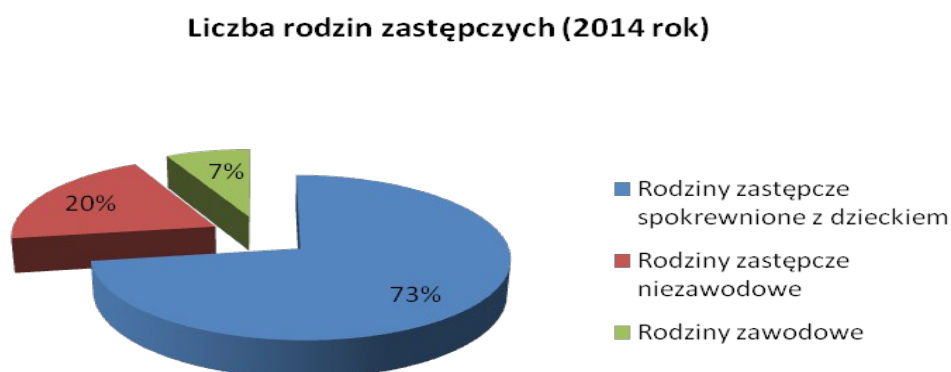
Rodzina piecza zastępcza

Opieka nad dzieckiem w rodzinie zastępczej to duże wyzwanie dla opiekunów, ponieważ posiada ono rodziców biologicznych niewydolnych wychowawczo, ale mających prawo do kontaktu z nim i decydowania o jego ważnych sprawach życiowych. Rodzina zastępcza powinna być tym środowiskiem, które wypełnia braki we wcześniejszej opiece nad dzieckiem oraz naprawia popełnione przez rodziców biologicznych błędy opiekuńczo-wychowawcze. Rodzina zastępcza ma wspierać rozwój i wychowanie dziecka, pamiętając o tym, że to dziecko powinno w przyszłości wrócić do rodziców biologicznych. Niezależnie od tego czy rodzina zastępcza jest spokrewniona z dzieckiem czy nie, ma ona obowiązek podtrzymywać i właściwie pielęgnować więzi dziecka z rodzicami biologicznymi.

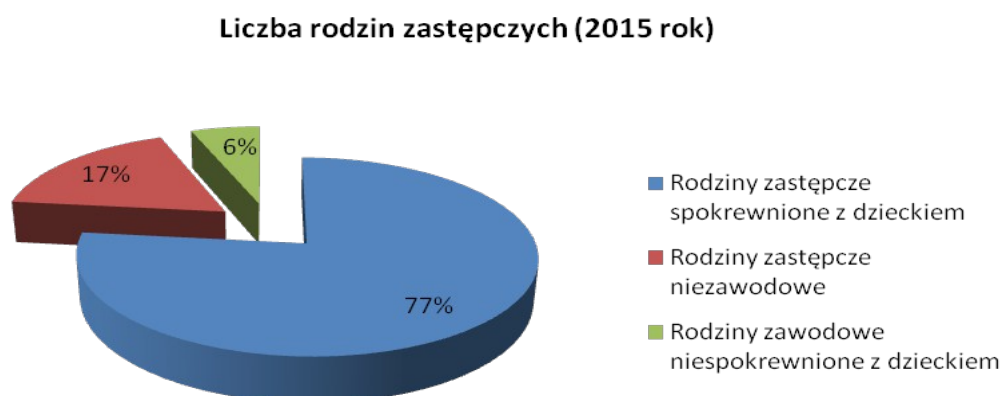
Tabela 4. Stan liczebny rodzin zastępczych z terenu miasta Słupska z uwzględnieniem ich rodzaju i liczby przebywających w nich dzieci

Rok	Liczba rodzin spokrewnionych/ liczba dzieci w nich przebywających	Liczba rodzin niezawodowych/ liczba dzieci w nich przebywających	Rodziny zawodowe, w tym:			Łączna ilość rodzin/dzieci
			pełniących funkcję pogotowia rodzinnego/ liczba dzieci w nich przebywających	specjalistyczne/ liczba dzieci w nich przebywających	zawodowe/liczba dzieci w nich przebywających	
2012	106/147	30/35	7/38	0/0	0/0	143/220
2013	102/142	32/38	9/39	0/0	0/0	143/219
Stan na 01.01.2015	106/127	24/30	7/26	0/0	1/3	138/186

Wykres 7. Liczba rodzin zastępczych ze względu na typ w 2014 r.

Wykres 8. Liczba rodzin zastępczych ze względu na typ w 2015 r.

Formy rodzinnej pieczy zastępczej

1. Rodzina zastępcza:

- spokrewniona z dzieckiem,
- niezawodowa,
- zawodowa, w tym zawodowa pełniąca funkcje pogotowia i zawodowa specjalistyczna.

2. Rodzinny dom dziecka.

Rodzinę zastępczą spokrewnioną tworzą osoby będące wstępnymi (dziadkowie) lub rodzeństwem dziecka. Rodzinę zastępczą zawodową lub niezawodową tworzą osoby niebędące wstępnymi lub rodzeństwem dziecka.

Zawodowe rodziny zastępcze to rodziny, które z tytułu wykonywanej pracy otrzymują wynagrodzenie. Opiekują się niespokrewnionymi dziećmi. Osoby takie muszą przejść przez cykl badań i szkolenie oraz otrzymać zaświadczenie o kwalifikacji. Coraz częściej praktykuje się również przygotowywanie do obowiązków rodzin zastępczych niezawodowych (także spokrewnionych, chociaż tutaj zakres szkolenia bywa mniejszy). W przypadku rodzin specjalistycznych szkolenie jest poszerzone o wiedzę na temat zagadnień związanych ze specjalnymi potrzebami podopiecznych dzieci (np. rehabilitacji, pielęgnacji, resocjalizacji).

Rodziną zawodową najczęściej bywa małżeństwo, chociaż np. przy krótkotrwałej formie opieki jaką jest rodzinne pogotowie, lub przy mniejszej liczbie dzieci, pełnią tę funkcję również osoby samotne.

Rodzina zastępcza zawodowa o charakterze pogotowia rodzinnego przyjmuje dziecko na podstawie orzeczenia sądu. W przypadku, gdy dziecko zostało doprowadzone przez Policję lub Straż Graniczną, na wniosek rodziców, dziecka lub innej osoby zgodnie z przepisami ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

W rodzinie zastępczej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego umieszcza się dziecko do czasu unormowania jego sytuacji życiowej, nie dłużej jednak niż na okres 4 m-cy. W szczególnie uzasadnionych przypadkach okres ten może być przedłużony za zgodą organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.

W **rodzinie zawodowej specjalistycznej** umieszcza się w szczególności dzieci legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, dzieci na podstawie ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich, małoletnie matki z dziećmi.

Rodzina zastępcza oraz rodzinny dom dziecka zapewniają dziecku całodobową opiekę i wychowanie, w szczególności:

- traktują dziecko w sposób sprzyjający poczuciu godności i wartości osobowej;
- zapewniają dostęp do przysługujących świadczeń zdrowotnych;
- zapewniają kształcenie, wyrównywanie braków rozwojowych i szkolnych;
- zapewniają rozwój uzdolnień i zainteresowań;
- zaspokajają jego potrzeby emocjonalne, bytowe, rozwojowe, społeczne oraz religijne;
- zapewniają ochronę przed arbitralną lub bezprawną ingerencją w życie prywatne dziecka;
- umożliwiają kontakt z rodzicami i innymi osobami bliskimi, chyba że sąd postanowi inaczej.

Tabela 5. Wydatki na rodziny zastępcze poniesione w 2012 - 2014

Forma rodzinnej pieczy zastępczej	Rodziny zastępcze spokrewnione	Rodziny zastępcze niezawodowe	Rodziny zastępcze zawodowe
Wydatki poniesione w roku 2012	1 070 442 zł	480 781 zł	462 547 zł w tym wynagrodzenie 221 827 zł
Wydatki poniesione w roku 2013	1 060 269 zł	486 938 zł	610 304 zł w tym wynagrodzenie 337 405 zł
Wydatki poniesione w roku 2014	962 038 zł	485 694 zł	624 999 zł w tym wynagrodzenie 369 405 zł

Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej

Wszystkie rodziny zastępcze funkcjonujące na terenie miasta Słupska są objęte wsparciem koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej. Zgodnie z ustawą o zmianie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 25 lipca 2014 roku jeden koordynator może mieć pod opieką maksymalnie 15 rodzin. W związku z powyższym od 01 stycznia 2015 roku w MOPR zatrudnionych jest 7 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej. W maju 2015 roku planowane jest zatrudnienie kolejnego. Koszt zatrudnienia kolejnego koordynatora jest uwzględniony w budżecie Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie na rok 2015.

Koszty wynagrodzeń koordynatorów w roku 2013 wyniosły łącznie 174.897,97zł (dofinansowanie z Resortowego Programu Rządowego – 63.806 zł) a w 2014 roku 201.921,24zł (dofinansowanie z Resortowego Programu Rządowego – 60.000 zł). Średnie wynagrodzenie koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej w roku 2014 wyniósł 3831,69 zł brutto.

Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej udzielają wsparcia rodzinom zastępczym, dzieciom w nich umieszczonym oraz rodzicom naturalnym dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej. Odwiedzają rodziny zastępcze w miejscu ich zamieszkania, omawiają ich aktualną sytuację życiową. Udzielają porad, wsparcia, przekazują wiedzę lub wskazują odpowiedniego specjalistę.

W przypadku trudności życiowych związanych ze stanem zdrowia pomagają w dostępie do specjalisty czy odpowiedniej poradni.

W sytuacjach związanych z trudnościami w nauce szkolnej, organizują pomoc wolontariuszy. Współpracują z nauczycielami oraz pedagogami szkolnymi w celu monitorowania sytuacji szkolnej dzieci.

W trudnościach ze wzajemnymi relacjami wynikającymi na ogół z dorastania dzieci, koordynatorzy w rozmowach z rodzicem i dziećmi przekazują właściwą wiedzę związaną

z potrzebami okresu dorastania, także z budowaniem u dziecka poczucia własnej wartości, potrzebą znalezienia celu i kształcenia ważnych umiejętności życiowych. W zależności od sytuacji organizują indywidualną wizytę u psychologa lub odwiedzają rodzinę wraz ze specjalistą.

Koordynatorzy prowadzą grupę wsparcia dla rodziców zastępczych. Rodzice mają możliwość podzielenia się doświadczeniami życiowymi. Mają możliwość kontaktu i otrzymania wsparcia od osób będących w podobnych sytuacjach życiowych, związanych z wychowaniem. Na spotkaniach grupy wsparcia omawiane są bieżące problemy, ale także przygotowywane przez psychologa i koordynatorów ważne tematy pomocne w wychowywaniu. Między innymi na temat poczucia własnej wartości, problemów okresu dorastania, poznania własnych uczuć, potrzeb rozwojowych dzieci, ich zachowań, a także własnych zachowań czy sposobów radzenia sobie ze stresem w sytuacjach trudnych, rozwiązywania trudności w radzeniu sobie z problemem uzależnień, złości czy kłamstwa u dzieci, budowaniem zaufania itp.

Praca koordynatorów ma na celu polepszenie jakości życia dziecka umieszczonego w rodzinnej pieczy zastępczej.

Tabela 6. Stan liczebny rodzin zastępczych objętych wsparciem koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej na koniec 2014 roku

	Rodziny zastępcze spokrewnione z dzieckiem	Rodziny zastępcze niezawodowe	Rodziny zawodowe, w tym:		
			pogotowia rodzinne	specjalistyczne	zawodowe
Liczba rodzin zastępczych	106	29	10	0	1
Liczba dzieci w nich przebywających	145	38	46	0	3

Usamodzielnianie wychowanków

Osoba pełnoletnia opuszczająca placówkę opiekuńczo-wychowawczą typu rodzinnego i socjalizacyjnego, zostaje objęta pomocą mającą na celu jej życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem przez pracę socjalną, a także pomocą pieniężną na usamodzielnienie, pieniężną na kontynuowanie nauki, pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w uzyskaniu zatrudnienia oraz pomoc na zagospodarowanie – w formie rzeczowej. Pomoc pieniężna na usamodzielnienie i na kontynuowanie nauki przysługuje osobie, która przebywała w placówce co najmniej rok.

Na rok przed osiągnięciem pełnoletniości, wyznacza się opiekuna usamodzielnienia, z którym na miesiąc przed usamodzielnieniem wychowanek opracowuje indywidualny plan usamodzielnienia. Program usamodzielnienia zawiera: dane o wychowanku, dane o rodzinie zastępczej bądź placówce, dane o rodzicach biologicznych, dane opiekuna usamodzielnienia

Program określa także potrzeby wychowanka zarówno dotyczące uzyskania mieszkania, uzupełnienia wykształcenia zgodnego z możliwościami i aspiracjami osoby, uzyskania kwalifikacji zawodowych oraz zatrudnienia. Zawiera ponadto informacje dotyczące przysługujących świadczeń, między innymi pomocy rzeczowej – proponowany sposób jej wykorzystania, terminy realizacji oraz zobowiązanie wychowanka do realizacji programu.

Ważnym zadaniem opiekunów usamodzielnienia jest wdrażanie wychowanków do przestrzegania norm społecznych i kształtowania w nich pożądaných społecznie zachowań i przygotowanie do pełnienia ról społecznych. Jest to zadanie tożsame z zadaniami rodziny naturalnej każdego dziecka. W przypadku dzieci usamodzielnianych zadanie to może być utrudnione. Głównym celem pracy z usamodzielnianym wychowankiem w wymiarze kształtowania kompetencji społecznych będzie przywrócenie społeczeństwu samodzielnego, dojrzałego, przygotowanego do życia dorosłego człowieka, zdolnego do pełnienia ról społecznych i założenia prawidłowo funkcjonującej rodziny.

Tabela 7. Liczba usamodzielnianych wychowanków w podziale na lata

ROK	2012	2013	2014
Liczba wychowanków usamodzielnianych z rodzin zastępczych	75	73	85
Liczba wychowanków usamodzielnianych z placówek socjalizacyjnych	19	19	26
Liczba wychowanków usamodzielnianych z placówek resocjalizacyjnych	12	14	12

Dział Pomocy Środowiskowej

W Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie w Słupsku wyodrębniony jest Dział Pomocy Środowiskowej, w skład którego wchodzi 5 zespołów pracy socjalnej i zespół zajmujący się osobami bezdomnymi i uchodźcami. W Dziale zatrudnionych jest 48 pracowników socjalnych, którzy stanowią pierwszy element systemu pomocowego dla rodziny. To w tym Dziale, podczas przeprowadzania wywiadów środowiskowych diagnozowane są problemy rodziny, prowadzona jest praca socjalna, udzielana jest pomoc (finansowa, rzeczowa, kierowanie do specjalistów i ośrodków wsparcia). Pracownicy socjalni pracują także z rodzicami biologicznymi, których dzieci przebywają w pieczy zastępczej oraz uczestniczą w okresowych ocenach sytuacji tych dzieci.

W roku 2014 Dział Pomocy Środowiskowej podejmował lub inicjował działania takie, jak:

- realizacja rządowego programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”, w ramach którego sfinansowano m. in. posiłki w przedszkolach i szkołach dla 1.378 dzieci i młodzieży oraz przekazano świąteczne paczki żywnościowe dla 1.148 dzieci w wieku 2 - 18 lat;
- sfinansowanie lub dofinansowanie wypoczynku letniego dla 143 dzieci na kwotę 49.830 zł;

- wypłata jednorazowej zapomogi w wys. 500 zł z tytułu urodzenia dziecka dla 56 mieszkańców Słupska;
- specjalistyczne usługi opiekuńcze dla 19 dzieci z zaburzeniami psychicznymi (pedagog specjalny, logopeda, terapia biofeedback);
- realizacja projektu Słupski Asystent Osoby Niepełnosprawnej – pomoc w opiece nad dzieckiem niepełnosprawnym i organizacja czasu wolnego w 10 rodzinach;
- skierowanie wolontariusza do organizacji czasu wolnego dla dzieci i pomocy w nauce do 17 rodzin;
- skierowanie do DIK 9 matek z dziećmi, w związku z przemocą w rodzinie lub bezdomnością;
- stała współpraca ze szkołami, przedszkolami, policją, Sądem Rodzinnym;
- pozyskanie od sponsorów artykułów szkolnych, higienicznych i słodczy dla kilku dziesięciorga dzieci;
- dopłata do pobytu w przedszkolu dzieci niepełnosprawnych rodziców (14 dzieci – 200 zł/m-c) - w ramach programu Aktywny Samorząd.

Tabela 8. Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, jako powód przyznania świadczeń z pomocy społecznej.

Rok	Liczba rodzin z dziećmi	Liczba rodzin z dziećmi ze zdiagnozowaną bezradnością w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	Procentowy udział rodzin ze zdiagnozowaną bezradnością w stosunku do ogólnej liczby rodzin z dziećmi
2013	1.333	939	70,44%
2014	1.128	792	70,21%

Pozostałe zasoby

W pracy z rodziną ważna jest koordynacja działań różnych instytucji i organizacji realizujących zadania z zakresu wspierania rodziny. Praca ta powinno skutkować trafniejszą diagnozą problemów, ustaleniem spójnego planu pomocy oraz uruchamiać mechanizmy współpracy z właściwymi instytucjami i służbami.

Instytucje oraz organizacje, które w ramach swojej działalności realizują wsparcie na rzecz rodzin w mieście Słupsku:

- Specjalistyczne usługi pedagogiczne, rehabilitacyjne i opiekuńcze świadczone w Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie w Słupsku, które stanowią pomoc rodzicom w zapewnieniu należytej opieki w czasie, gdy nie mogą jej sprawować osobiście lub gdy ich kompetencje rodzicielskie są niedostateczne.

- Program Familijny Słupsk mający na celu wspierane przez lokalny samorząd oraz podmioty publiczne i prywatne w różnych obszarach życia społecznego. Dzięki połączeniu lokalnego programu oraz ogólnopolskiej Karty Dużej Rodziny rodziny wielodzietne mają prawo do zniżek za korzystanie z proponowanych usług i świadczeń oraz przy zakupie towarów u partnerów Programów. Celem głównym karty jest podjęcie działań zmierzających do polepszenia warunków życiowych rodzin wielodzietnych (bez względu na ich status materialny), poprzez zwiększenie tymże rodzinom dostępności oraz promocję systemu zniżek w jednostkach organizacyjnych i instytucjach kultury Słupska oraz jednostkach niepowiązanych strukturalnie i kapitałowo z samorządem Słupska, oferujących usługi i zakup towarów oraz dobra kulturalne, sportowe i rekreacyjne.
- Bank Żywności, którego głównym celem jest zapobieganie marnotrawieniu żywności, jej pozyskiwanie oraz nieodpłatne przekazywanie na rzecz osób najuboższych za pośrednictwem głównie organizacji pozarządowych.
- Policja
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, która jest placówką publiczną, świadcząca nieodpłatnie usługi. Poradnia prowadzi rozpoznanie potrzeb środowiska w zakresie pomocy psychologiczno-pedagogicznej i uwzględnia je w planowaniu pracy, prowadzi działalność diagnostyczną, terapeutyczną, konsultacyjną i doradczą. Pomaga dzieciom i młodzieży rozpoznać i doskonalić ich możliwości w celu osiągnięcia pełni rozwoju poznawczego, emocjonalnego, społecznego i fizycznego.
- Pedagodzy szkolni, do których zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej należy:
 - prowadzenie badań i działań diagnostycznych uczniów, w tym diagnozowanie indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów w celu określenia przyczyn niepowodzeń edukacyjnych oraz wspierania mocnych stron uczniów;
 - diagnozowanie sytuacji wychowawczych w przedszkolu, szkole lub placówce w celu rozwiązywania problemów wychowawczych oraz wspierania rozwoju uczniów;
 - udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej w formach odpowiednich do rozpoznanych potrzeb;
 - podejmowanie działań z zakresu profilaktyki uzależnień i innych problemów dzieci i młodzieży;
 - minimalizowanie skutków zaburzeń rozwojowych, zapobieganie zaburzeniom zachowania

- oraz inicjowanie różnych form pomocy w środowisku szkolnym i pozaszkolnym uczniów;
- inicjowanie i prowadzenie działań mediacyjnych i interwencyjnych w sytuacjach kryzysowych;
 - pomoc rodzicom i nauczycielom w rozpoznawaniu i rozwijaniu indywidualnych możliwości, predyspozycji i uzdolnień uczniów;
 - wspieranie nauczycieli, wychowawców grup wychowawczych i innych specjalistów w udzielaniu pomocy psychologiczno-pedagogicznej;
- Sądy a w tym kuratorzy zespołów kuratorskiej służby sądowej, którzy w ramach wspierania rodziny:
- realizują określone przez prawo zadania o charakterze wychowawczo- resocjalizacyjnym, diagnostycznym, profilaktycznym i kontrolnym, związane z wykonywaniem orzeczeń sądu (art.1 Ustawy o kuratorach sądowych z dnia 27 lipca 2001r.);
 - w ramach prowadzonych postępowań wykonawczych (nadzorów w sprawach opiekuńczych dotyczących rodzin biologicznych oraz pieczy zastępczej), systematycznie monitorują wszelkie sytuacje mogące stanowić zagrożenie kryzysem czy wykluczeniem społecznym rodzin i małoletnich dzieci;
 - w przypadkach pojawiania się zagrożenia, prowadzą działania profilaktyczno- edukacyjne, wspierające, ukierunkowujące na uzyskanie konkretnej pomocy od instytucji i specjalistów;
 - aktywnie uczestniczą w pracach Zespołu Interdyscyplinarnego oraz grupach roboczych powołanych w ramach funkcjonowania Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie;
 - pracują też w Ośrodkach Kuratorskich, w których obejmują swoimi działaniami nieletnich, wobec których prowadzone są zajęcia socjoterapeutyczne;
 - w celu realizacji zadań współpracują z różnymi instytucjami na terenie miasta Słupska - MOPR, służba zdrowia, Policja, placówki oświatowe, stowarzyszenia, organizacje pozarządowe i inne wg potrzeb. Ponadto prowadzą zintegrowane działania z tymi instytucjami w celu ujednoczenia metod wspierania rodzin zagrożonych;
 - ilości rodzin z jakimi współpracują kuratorzy rodzinni, przedstawia poniższa tabela. Zawiera liczbę wszystkich rodzin objętych nadzorem kuratora w latach 2012-2014, z rozbiciem na rodziny zastępcze objęte również nadzorem;

Tabela 9. Nadzory kuratorskie w sprawach opiekuńczych

Opm (nadzór nad wykonywaniem władzy rodzicielskiej)	III Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej	IV Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej (powstał w roku 2013)	Rodziny zastępcze III Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej	Rodziny zastępcze IV Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej (powstał w roku 2013)
2012	447	-	23	-
2013	278	229	22	12
2014	233	226	22	11

- organizacje pozarządowe
- służba zdrowia

Lekarze podstawowej opieki zdrowotnej sprawują opiekę nad dziećmi przewlekle chorymi, niepełnosprawnymi. Poradnictwo czynne wobec problemów zdrowotnych dzieci i młodzieży jest prowadzone systematycznie, planowane są kontrole stanu zdrowia oraz udzielanie dzieciom i jego rodzicom (opiekunom) odpowiednich porad i zaleceń.

Lekarze pediatrzy i pielęgniarki środowiskowe kierują rodziny i dzieci potrzebujące współpracy z placówkami medycznymi do Specjalistycznych Ośrodków. Kontaktują zainteresowanych z rodzicami, którzy mieli podobny problem zdrowotny – np. wady postawy, skrzywienia kręgosłupa i inne wady rozwojowe. Dzieci z zespołem Downa, mózgowie porażenie dziecięce (M.P.Dz.) i innymi wadami rozwojowymi, kierowane są do odpowiednich specjalistów, Fundacji Stowarzyszeń. Dla rodziców dzieci z upośledzeniem umysłowym, nadpobudliwością, autyzmem organizowane jest wsparcie i pomoc w dotarciu do placówek zajmujących się kompleksową rehabilitacją, zajęciami terapeutycznymi, w spotkaniach Grup Wsparcia w Dziennym Centrum Aktywności.

Pielęgniarki podstawowej opieki zdrowotnej podczas wizyt patronażowych lub odwiedzin u dziecka, jak i wykonując testy przesiewowe prowadzą stałą obserwację stanu zdrowia swoich podopiecznych. Planowane są wizyty kontrolne, edukacja zdrowotna dziecka i rodziców. Współpraca z pielęgniarkami z punktu szczepień w zakresie niewyszczepialności dzieci oraz z pielęgniarką medycyny szkolnej. Kontakt telefoniczny lub wizyty domowe celem edukacji rodziców z zakresu obowiązkowych szczepień. Wykonywanie zalecanych szczepień przeciwko ospie wietrznej dla dzieci uczęszczających do żłobków, meningokokom - dzieci z Ośrodków Opiekuńczo-Wychowawczych z ulicy Lutosławskiego, Tuwima, Mickiewicza. Współpraca

pielęgniarek POZ z pielęgniarkami medycyny szkolnej, pedagogiem szkolnym w zakresie zwalczania wszawicy.

Współdziałanie **pielęgniarek medycyny szkolnej** z dyrekcją szkoły, nauczycielami i rodzicami w zakresie organizacji posiłków dla wszystkich uczniów oraz dożywianie uczniów z rodzin znajdujących się w trudnych warunkach materialnych. Prowadzenie obserwacji uczniów zgłaszających się do gabinetu profilaktycznego z objawami wskazującymi: na głód lub odwodnienie, niedobory żywieniowe – współpraca z rodzicami, wychowawcą klasy i pedagogiem szkolnym.

Zapobieganie powstaniu sytuacji kryzysowych wymagających interwencji oraz rozwiązywanie już istniejących poprzez:

- Systematyczne monitorowanie sytuacji rodzin zagrożonych kryzysem przez przedstawicieli zawodów i specjalności kontaktujących się z rodziną i wymiana informacji o zagrożeniu sytuacją kryzysową.
- Wykonywanie wizyt patronażowych i odwiedzin w domach u dzieci i młodzieży, stała ocena sytuacji socjalno-bytowej rodziny. Identyfikowanie uczniów często zgłaszających się do gabinetu profilaktycznego pielęgniarek medycyny szkolnej z objawami i dolegliwościami psychosomatycznymi, poszukiwanie związku tych dolegliwości z sytuacją szkolną lub społeczną uczniów. Udzielanie tym uczniom wsparcia i pomocy w radzeniu sobie z trudnościami w porozumieniu z wychowawcą klasy i pedagogiem szkolnym.
- Obserwację prawidłowego funkcjonowania rodziny przez pielęgniarki odwiedzające podopieczne dzieci w domach oraz zgłaszanie ewentualnych nieprawidłowości lekarzowi, pracownikowi socjalnemu, w zależności od rodzaju potrzeby. Edukacja pielęgniarek w zakresie prawidłowej higieny osobistej i otoczenia z powodu utrzymującego się od dłuższego czasu świerzbu. Stała współpraca z pracownikiem socjalnym poprzez zgłaszanie takich problemów i monitorowanie ich.
- Wsparcie działań wynikających z realizacji zadań Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemu Uzależnień
- Uczestnictwo lekarzy i pielęgniarek w grupach roboczych powołanych do pracy w celu rozwiązania problemów związanych z występowaniem przemocy w rodzinie w indywidualnych przypadkach.
- Cykliczne uczestnictwo w pracach Zespołu Interdyscyplinarnego w Słupsku działającego na rzecz przemocy w rodzinie na terenie miasta Słupska.

- Klub Aktywności i Wsparcia Osób Niepełnosprawnych, który jest miejscem, w którym osoby niepełnosprawne mogą realizować swoje pasje i zainteresowania. W ofercie, zawarte są elementy teatroterapii, agrotterapii, prowadzone są zajęcia usprawniające, kulinarne, klub dyskusyjny oraz wiele innych. Głównym zadaniem Klubu jest aktywizacja, socjalizacja i integracja osób niepełnosprawnych, które z uwagi na chorobę izolują się od otoczenia. KAWON to dla nich szansa na zmianę sytuacji, powrót do życia w społeczeństwie, samorealizację.
- Stacja Socjalna Joannitów, która prowadzi działalność nieodpłatnej pomocy osobom potrzebującym. Oddział dysponuje zapleczem pielęgniarstwowym, technicznym wykorzystywanym do pomagania podopiecznym Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie. Prowadzi wypożyczalnię sprzętu jak i wyjazdową opiekę pielęgniarstwową.
- wolontariat

Poza tym realizowane są programy profilaktyczne i wspierające realizowane ze środków miejskich i ze środków zewnętrznych na rzecz rodzin i dzieci (PFRON, programy miejskie i rządowe, fundacje i in.)

CELE ORAZ OCZEKIWANE REZULTATY

Cel główny: podniesienie efektywności systemu wsparcia dziecka i rodziny w mieście Słupsku.

Cele szczegółowe:

1. Zwiększenie efektywności wsparcia na rzecz rodzin poprzez rozwój działań profilaktycznych i interwencyjnych.

- a) poprawa jakości udzielanego wsparcia poprzez pracę socjalną, asystę rodziny oraz specjalistyczną pomoc rodzinom zagrożonym dezintegracją bądź już pozbawionym prawa do opieki nad dziećmi;
- b) podejmowanie działań zmierzających do ułatwienia dostępu do placówek wsparcia dziennego, poradni pedagogicznych, świetlic środowiskowych, poradni zdrowia psychicznego, rozbudowywanie oferty w ramach Karty Dużej Rodziny, itp.
- c) wymiana informacji na spotkaniach interdyscyplinarnych służb pomocowych (sąd, policja, służba zdrowia, oświata, pomoc społeczna).

Oczekiwane rezultaty:

- większa liczba rodzin objętych działaniami pomocowymi w sytuacjach kryzysowych.
- szerszy dostęp oraz poszerzony katalog form wsparcia dzieci i młodzieży;
- sprawny przepływ informacji, umożliwiający trafną diagnozę problemów, ustalenie spójnego planu pomocy oraz uruchomienie mechanizmów współpracy z właściwymi służbami pomocowymi.

1. Udoskonalanie metod pracy w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej.

- a) podniesienie standardów pracy rodziną zastępczą spokrewnioną, niezawodową i zawodową;
- b) stworzenie platformy współpracy z Centrum Administracyjnym Placówek Socjalizacyjnych „Mój Dom – Moja Przyszłość” opartej na ujednoczeniu procedur dotyczących zarówno dzieci umieszczanych i przebywających w Centrum jak i usamodzielniających się;
- c) zapewnienie funkcjonującym rodzinom zastępczym dostępu do różnorodnych form wsparcia specjalistycznego;
- d) praca z rodziną naturalną mająca na celu stworzenie optymalnych warunków do powrotu dziecka do rodziny;
- e) podnoszenie kompetencji osób pracujących w obszarze pieczy zastępczej z w zakresie pojawiających się potrzeb.

Oczekiwane rezultaty:

- opracowanie nowych procedur pracy z rodzinami zastępczymi;
- ujednolicone zasady współpracy z Centrum Administracyjnym Placówek Socjalizacyjnych „Mój Dom – Moja Przyszłość”;
- zwiększony poziom umiejętności osób zatrudnionych w obszarze pieczy zastępczej;
- adekwatna do aktualnego stanu potrzeb oferta wsparcia specjalistycznego;
- opracowanie wspólnego programu dla młodzieży usamodzielniającej się;
- zwiększenie ilości dzieci powracających do rodzin naturalnych.

1. Promowanie i rozwijanie rodzinnych form opieki nad dzieckiem.

- a) propagowanie rodzicielstwa zastępczego poprzez akcje informacyjno – edukacyjne, festyny, kampanie informacyjne;
- b) stworzenie warunków dla zawiązywania się większej liczby rodzin zastępczych poprzez organizowanie i udzielanie pomocy rzeczowej oraz wsparcia specjalistycznego;
- c) organizowanie szkoleń dla kandydatów na rodziny zastępcze.

Oczekiwane rezultaty:

- zwiększona liczba rodzin zastępczych;
- dostęp do wsparcia specjalistycznego dla osób prowadzących rodzinne formy pieczy zastępczej;
- przekwalifikowanie istniejących rodzin niezawodowych w zawodowe.

1. Wzmocnienie współpracy pomiędzy instytucjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny.

- a) Ustalanie i realizowanie zasad współpracy i międzyinstytucjonalnej wymiany informacji;
- b) powoływanie interdyscyplinarnych grup roboczych między innymi w celu pozyskiwania informacji o dzieciach i ich rodzinach generacyjnych oraz w celu tworzenia planów pomocy dziecku.

Oczekiwane rezultaty:

- spójne zasady przepływu informacji, wspólnych działań oraz podziału odpowiedzialności instytucji pomocowych;
- sprawne funkcjonowanie roboczych grup interdyscyplinarnych.

PLANOWANE ZWIĘKSZENIE ZASOBÓW

1. Zwiększenie liczby zawodowych rodzin zastępczych

Tabela 10. Planowana liczba rodzin zastępczych zawodowych na lata 2015-2017

L.p.	Rok	Planowana liczba rodzin – pełna liczba na dany rok	Planowana liczba nowych rodzin w danym roku	Planowana liczba nowych miejsc w danym roku
1.	2015	11	3	9
2.	2016	13	2	6
3.	2017	15	2	6

Przekształcenie rodziny niezawodowej w zawodową pozwoli na częściowe zrealizowanie celu. Wymogiem jest co najmniej 3-letnie doświadczenie jako rodzina zastępcza oraz opinia koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.

W latach 2012-2014 przekształcono 1 rodzinę (w 2014 r.). Planuje się przekształcenie kolejnych 2 rodzin.

Łączny koszt funkcjonowania 11 (jedenastu) zawodowych rodzin zastępczych w mieście Słupsku w 2014 r. wyniósł 624.999,00 zł.

W wyniku utworzenia kolejnych rodzin zawodowych przewidywane koszty należy uzależnić od rodzaju świadczeń, jakie zostaną rodzinie przyznane.

Świadczenia, dodatki i dofinansowania przysługujące rodzinie zastępczej zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego

Wynagrodzenie : 2.600,00 brutto miesięcznie, wynagrodzenie wzrasta o 20 % tj. o 520,00 zł gdy:

- w rodzinie tej przebywa powyżej 3 dzieci
- gdy dziecko zaliczone jest do osób niepełnosprawnych.

Przysługujące świadczenia pieniężne na dziecko:

- świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dziecka - 1000,00 zł miesięcznie;
- dodatek na pokrycie zwiększonych kosztów utrzymania dziecka posiadającego orzeczenie o niepełnosprawności – 200,00 zł miesięcznie;

Dodatkowe świadczenia na dziecko :

- jednorazowe świadczenie na pokrycie kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka (ustawa nie wskazuje wysokości świadczenia, uwzględnia się potrzeby dziecka);
- jednorazowe lub okresowe świadczenie na pokrycie kosztów związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki (ustawa nie wskazuje wysokości świadczenia, uwzględnia się potrzeby dziecka);
- dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania dziecka (ustawa nie wskazuje wysokości świadczenia, uwzględnia się potrzeby dziecka)

Świadczenia przysługujące rodzinie zastępczej:

- środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego uwzględniające : czynsz, opłaty z tytułu najmu, opłaty za energię elektryczną i ciepłą, opał, wodę, gaz, nieczystości, dźwig osobowy, antenę zbiorczą, abonament telewizyjny i radiowy, usługi telekomunikacyjne.

Obliczone przez podzielenie łącznej kwoty tych kosztów przez liczbę osób zamieszkujących w tym lokalu i pomnożenie przez liczbę dzieci umieszczonych w rodzinie zastępczej wraz z osobami tworzącymi tę rodzinę (ustawa nie wskazuje wysokości środków finansowych).

Przykład: Małżeństwo z 4 umieszczonych dzieci:

Łączny koszt utrzymania lokalu 862,81 zł

Wyliczenie: 862,81 zł : 6 osób x 6 osób = 862,81 zł

- świadczenie na pokrycie kosztów związanych z przeprowadzeniem niezbędnego remontu lokalu mieszkalnego - raz do roku (ustawa nie wskazuje wysokości świadczenia).

Na wniosek rodziny w której przebywa więcej niż 3 dzieci zatrudnia się osobę do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich (ustawa nie wskazuje wysokości wynagrodzenia).

2. Wyodrębnienie co najmniej trzech miejsc interwencyjnych funkcjonujących w ramach Centrum Administracyjnym Placówek Socjalizacyjnych „MÓJ DOM – MOJA PRZYSZŁOŚĆ”.

Tabela 11. Planowana liczba miejsc interwencyjnych w latach 2015 - 2017 w CAPS

Lp	Rok	Liczba miejsc interwencyjnych
1	2015	3
2	2016	3
3	2017	3

Umieszczenie dziecka w rodzinie zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego, jako czwartego, lub kolejnego wygeneruje koszty zbliżone do kosztów pobytu w placówce socjalizacyjnej (świadczenie na utrzymanie dziecka, zatrudnienie osoby do pomocy przy opiece nad dziećmi, dodatek do wynagrodzenia z tytułu pełnienia opieki nad dziećmi w liczbie pow. 3).

3. Powstanie mieszkania usamodzielnienia dla wychowanków powyżej 16 roku życia zarówno z instytucjonalnej jak i rodzinnej pieczy zastępczej (ilość dzieci uzależniona będzie od lokalu pozyskanego na w/w cel). Mieszkanie będzie funkcjonować w ramach Centrum Administracyjnego Placówek Socjalizacyjnych **MÓJ DOM – MOJA PRZYSZŁOŚĆ**.

Średni miesięczny koszt utrzymania wychowanka w CAPS w roku 2015 wynosi 2717,71 zł. To kwota wyliczona w oparciu o całoroczne funkcjonowanie trzech placówek wchodzących w skład Centrum w roku 2014, obliczona na podstawie ustawy art. 196 ust. 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2013r. poz. 135 z późn. zm.) oraz prognozowany średnioroczny wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych, a także planowaną liczbę dzieci (32 osoby). Kwota ta jest pomniejszona o wydatki remontowe poniesione w 2014 r.

Bazując na tej kwocie można wyliczyć koszt pobytu dzieci umieszczonych w pieczy w trybie interwencyjnym. Na rok 2015 budżet został uchwalony z uwzględnieniem pobytu łącznie 32 osób. Jeżeli za zgodą Wojewody nastąpi wyodrębnienie miejsc interwencyjnych np. po jednym miejscu w każdej z Placówek Socjalizacyjnych, to środki na funkcjonowanie CAPS nie zmienią się.

Planując środki na każdy inny rok, powinno się uwzględnić koszt pobytu na miejscu interwencyjnym, na takim samym poziomie jak koszt pobytu na miejscu socjalizacyjnym.

Interwencyjny pobyt dziecka (powyżej 10 roku życia) w placówce nie może trwać dłużej niż trzy miesiące. W przypadku, gdy postępowanie sądowe w sprawie uregulowania sytuacji prawnej dziecka jest w toku, pobyt w placówce może być przedłużony, nie dłużej niż do 3 miesięcy.

Planowane otwarcie mieszkania usamodzielnienia będzie możliwe po znalezieniu odpowiedniego lokalu, który będzie spełniał odpowiednie wymogi. Lokal taki należy dostosować do potrzeb Placówki oraz wyposażać kompleksowo we wszystkie potrzebne sprzęty. Szacowanie kosztów uwzględnione jest od stanu i powierzchni lokalu.

Przewidziane zatrudnienie na poziomie 6 etatów wychowawców + dodatkowa osoba do administracji (biuro CAPS).

Z mieszkania usamodzielnienia korzystałoby podopieczni z Placówek podległych Centrum Administracyjnemu Placówek Socjalizacyjnych „Mój Dom – Moja Przyszłość” oraz z rodzin

zastępczych podległych MOPR. Dotyczyłoby to osób powyżej 16 roku życia, które zgodnie z Planem Pomocy Dziecku i Rodzinie jako główny cel pracy mają wskazane usamodzielnienie.

SPOSÓB KONTROLI I REALIZACJI PROGRAMU

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie i Centrum Administracyjne Placówek Socjalizacyjnych Mój Dom – Moja Przyszłość będą przedstawiać Radzie Miejskiej w Słupsku za pośrednictwem Wydziału Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miejskiego w Słupsku roczne sprawozdania z realizacji Programu.

ADRESACI PROGRAMU

- Rodziny niewydolne wychowawczo oraz przeżywające trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczej,
- Spokrewnione, niezawodowe oraz zawodowe rodziny zastępcze,
- Dzieci przebywające w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej.

TERMIN REALIZACJI PROGRAMU

Program realizowany będzie w latach 2015 – 2017.

REALIZATORZY PROGRAMU

1. Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Słupsku.
2. Centrum Administracyjne Placówek Socjalizacyjnych „Mój Dom – Moja Przyszłość”.
3. Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych UM w Słupsku.

PODSUMOWANIE

Słupski Program Wspierania Rodziny i Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2015 - 2017 wyznacza kierunki planowanych działań mających na celu wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, w procesie przywracania zdolności tych rodzin do prawidłowego funkcjonowania. Realizowane w ramach programu zadania koncentrować się będą nie tylko na dziecku, ale na całej rodzinie. Również w sytuacjach, gdy dziecko umieszczone zostanie poza rodziną naturalną, w celu odzyskania przez nią funkcji opiekuńczej.

Realizacji zadań programu sprzyja rozbudowany system wsparcia rodziny. System ten ma za zadanie rozpoznanie i właściwą interpretację, wskazanie obszarów wymagających interwencji oraz wdrożenie niezbędnych działań we wczesnym stadium powstawania problemów.

Rodzinom narażonym na dysfunkcję należy przede wszystkim zapewnić wsparcie profilaktyczne i uposażyć w umiejętności samodzielnej mierzenia się z występującymi problemami, poprzez wskazanie sposobów wyjścia z sytuacji kryzysowej. Zamiast zastępować rodzinę w jej funkcji opiekuńczo - wychowawczej, należy ją wzmacniać i wspomagać tak, aby przywrócić jej zdolność do prawidłowego funkcjonowania. Stąd założeniem Programu jest wsparcie rodziny naturalnej już na etapie pojawiania się trudności oraz eliminowanie takich sytuacji, w których dziecko musi opuścić rodzinę.

Aby osiągnąć zamierzone cele w realizację Programu powinny włączyć się aktywnie instytucje i organizacje, powołane do wspierania dzieci i rodzin. Efektywna współpraca i komunikacja zapewnią realizację zamierzonych działań. Spodziewanym efektem realizacji programu jest stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla dziecka i rodziny.